

Павловська А. О.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро

Недря К. М.,
кандидат історичних наук, доцент,
завідувач
кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро

НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї ЯК ДЕТЕРМІНАНТ БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Домашнє насилля є однією з важливих проблем сучасного суспільства. Про її масштабність свідчать не тільки результати наукових досліджень, але й дані громадських організацій, міжвідомчої статистики тощо.

Проблему домашнього насилля у своїх працях розглядали такі вчені як: К. Левченко, О. Калашник, Т. Малиновська, Л. Гема та інші. Але, на нашу думку, не всі складові даної проблеми були розглянуті. У працях вище зазначених вчених не до кінця розкрита проблема сучасної сім'ї як детермінант безпритульності неповнолітніх. Конкретна статистика по домашньому насильству є важкодоступною, часто просто відсутньою.

Згідно існуючого визначення «Дитина, яка постраждала від домашнього насильства (постраждала дитина), – особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства (стаття 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»)» [1]. Проблему домашнього насильства в Україні практично не вивчали, тому питання насильства у родині тільки віднедавна стала предметом публічного обговорення. Актуальність обраної теми полягає у тому, що дитяча безпритульність становить загрозу як національній безпеці будь-якої держави, так і викликає низку подальших, і більш глобальніших проблем у соціальній сфері в цілому. Як приклад, можна сказати, що за таких умов на дитину впливають фактори криміналізації. Вони починають вживати наркотичні засоби, прекурсори, алкоголь. Основним видом їх діяльності становиться жебрацтво, крадіжки, грабежі, розбої. У зв'язку з цим збільшується рівень злочинності серед осіб, що не досягли 18 років [2].

Також, саме це і є однією з причин, що призводить до дитячої безпритульності. Будь-які дії, що вчиняються щодо постраждалої дитини у сфері захисту її прав, орієнтовані на принципах, визначених Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей та законодавчими актами України [3].

Діти, яких регулярно відчували жорстокість по відношенню до себе і яких фізично карали у дитинстві, частіше у дорослому віці вчиняють насильницькі дії щодо своїх рідних. Численні дослідження довели, що фізичні покарання пов'язані з агресією між батьками, ровесниками, подружжям навіть, якщо вони обумовлені іншими чинниками. Тоді як ці дані не підтверджують причинних зв'язків, численні дослідження показали, що досвід фізичних покарань має прямий детермінантний вплив на подальшу поведінку. Так, покарання дітей фізично є предикторами слабшого засвоєння таких цінностей, як альтруїзм, емпатія і більшої антисоціальної поведінки, включно з насильством на побаченнях. Варто зазначити, що долаючи проблему жорстокості та насильства в суспільстві, наша держава ратифікувала низку міжнародних договорів, зокрема: «Конвенцію ООН проти тортур та інших форм жорстокого, нелюдського чи принижуючого поводження або покарання», «Конвенцію ООН про права дитини», «Міжнародний пакт про громадські та політичні права», «Конвенцію ООН про викорінення всіх форм дискримінації щодо жінок» та факультативний Протокол до неї, «Міжнародну конвенцію про економічні, соціальні та культурні права» [4].

Національне законодавство України містить нормативно-правові акти, що, насамперед, регулюють питання протидії насильству над дітьми. Згідно Конституції України частини 2 статті 52 встановлено, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідується законом [5].

Наша держава вже здійснює перші кроки на шляху до протидії домашньому насильству у родині. Це, насамперед, прийняття нормативно-правових актів, створення відділу у справах сім'ї та дітей, реалізація політики України з питань соціального захисту населення, протидії насильству в родині, рівності прав жінок та чоловіків, що регулюється конкретними програмами та здійснюється заходами в цій сфері. Також виконує функції задля покращення становища сімей, попередження насильства в родинях забезпечення гендерної рівності та інші.

Отже, насилля в сім'ї як детермінант безпритульності неповнолітніх несе значну шкоду для нашої країни. Вона є складною і небезпечною для майбутнього демографічного і соціального розвитку держави. Для пошуку подолання цієї проблеми потрібне більш глибоке дослідження даної теми.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію домашньому насиллю : Закон України *Відомості Верховної Ради*, 2018, № 5, ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству (Ст. 1 Закону України № 2229-VIII від 07.12.2017). URL: https://kodeksy.com.ua/pro_zapobigannya_ta_protidiyu_domashn_omu_nasil_stvu/1.htm
3. Сімейний кодекс України. URL: <https://www.vmr.gov.ua/Executives/Lists/ChildrenAffairService/ShowContent.aspx?ID=21>
4. Подолання насильства щодо дитини : координація дій / упоряд. Т. Бугаєць, О. Ковальова, Н. Пашко. ВГЦ «Волонтер», 2020. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/4181/file/Viol_coord.pdf
5. Конституція України : *Відомості Верховної Ради України*, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>